

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİNEMA-TV ANASANAT DALI
SİNEMA-TV SANAT DALI

İSTANBUL'DA BİR ÖTEKİ
Sanatta Yeterlik Programı Tez Raporu

Hazırlayan:
Tamer ÇİÇEK

İstanbul, 2021

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİNEMA-TV ANASANAT DALI
SİNEMA-TV SANAT DALI

İSTANBUL'DA BİR ÖTEKİ
Sanatta Yeterlik Programı Tez Raporu

Hazırlayan:
Tamer ÇİÇEK

Öğrenci No:
165522010
ORCID ID: 0000-0001-9043-9356

Danışman:
Prof. Dr. Oğuz MAKAL

İstanbul, 2021

YEMİN METNİ

Sanatta Yeterlik tezi olarak sunduğum "**İstanbul'da Bir Öteki**" başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamımın kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 26/11/2021

Tamer ÇİÇEK

TEZ ONAYI

Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü *Sinema-Tv Sanatta Yeterlik* programı öğrencisi **165522010** numaralı **Tamer ÇİÇEK** in hazırladığı *“İstanbul’da Bir Öteki”* konulu SANATTA YETERLİK TEZİ ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI Lisansüstü Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca 26.11.2021 günü saat 10:00’da Microsoft Teams programı aracılığıyla on-line olarak yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonucunda adayın tezinin **KABULÜ’ne OYBİRLİĞİ**yle karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. Oğ*** MA*** (Danışman) (Beykent Üniversitesi)		
Prof. Bu*** BU*** (Üye) (Beykent Üniversitesi)		
Prof. Bü*** VA*** (Üye) (Beykent Üniversitesi)		
Prof. Se*** ÇE*** (Üye) (İstanbul Aydın Üniversitesi)		
Prof. Se*** YI*** (Üye) (Doğuş Üniversitesi)		

Adı ve Soyadı : Tamer ÇİÇEK
Danışmanı : Prof. Dr. Oğuz MAKAL
Türü ve Tarihi : Sanatta Yeterlik (Doktora) 2021
Alanı : Sinema / TV
Anahtar Kelimeler : Öteki, Belgesel, Mülteci, İstanbul, Suriye

ÖZ

İSTANBUL'DA BİR ÖTEKİ

Bu belgesel film, diasporada hayatını sürdürmek zorunda kalan ve doğal olarak mülteci/öteki olarak tanımlanan bir kişinin yaşamı üzerinden, İstanbul gibi bir metropolde *öteki/mülteciyi* olmayı ve kişinin zorluklara karşın tutunma çabasını anlatmaktadır.

Belgesel filmde ölümden kaçan ve yaşam hakları için çaresizce başka ülkelere sığınan bu insanlar/mülteci gerçeğine birden çok açıdan bakılmış, yaşanan gerçekliğin arkasındaki nedenler ve ortaya çıkan sonuçlar gösterilmeye çalışılmıştır.

Diğer yanda bu belgesel ile, öteki/mülteci hakkında bildiklerimizi gözden geçirerek önyargılar ve sosyal medya aracılığıyla bilinçsizce edindiğimiz bilgilerin gerçekliği sorgulanmaya çalışılmıştır.

Name and Surname : Tamer ÇİÇEK
Supervisor : Prof. Dr. Oğuz MAKAL
Degree and Date : Proficiency in Arts, 2021
Major : Cinema /TV
Key Words : Other, Documentary, Refugee, Istanbul, Syria

ABSTRACT

'THE OTHER 'IN ISTANBUL

This documentary film describes being the other/refugee in a metropole like Istanbul and the struggle of a person to hold on despite difficulties, through the life of a person that has to live in the diaspora and naturally defined as the other/refugee.

In this documentary film, the reality of these people/refugees that escaped death and desperately refuge in other countries for their right to life is viewed in many aspects, and the reasons behind the reality and the results are tried to be expressed.

On the other hand, the reality of the information that we unconsciously obtained through prejudices and social media by reviewing our knowledge about the other/refugee is tried to be questioned by this documentary.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

TABLO ve ŞEKİL LİSTESİ.....	iii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TARİHSEL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	2
1.1. Özgünlük Üzerine	2
1.2. Sınırlılık	2
2. TEMEL KAVRAMLAR VE ÇERÇEVE.....	3
2.1. Tarihte Göç, Mültecilik.....	3
2.2. El Turko Göçleri	5
2.3. Göç Yolu: Türkiye ve İstanbul	6
2.4. Ötekileştirme (Othering) ve Yalnızlaştırma (Alienation)	7
2.5. Türkiye 'deki Göçmen ve Mülteci İstatistikleri.....	9
2.6. Afganistanlı Göçmenler	10
2.7. Iraklı Göçmenler	10
3. SİNEMA VE GÖÇ YA DA GÖÇMEN SİNEMASI	10
3.1. Dünya Sinemasında Göç Teması	11
3.2. Kategori olarak Göç/Göçmen Sineması	13
3.3. Türkiye Sinemasında Göç Teması	14

İKİNCİ BÖLÜM

1. DOĞRU BİLİNER YANLIŞLAR.....	17
1.1. Devlet Yardımları	17
1.2. Çalışma İzinleri.....	18
1.3. Üniversiteye Sınavsız Giriş	19
1.4. Suriyelilere Üniversite Bursu.....	19
1.5. Motorlu Taşıtlar Vergisi Ve Araç Muayenesinden Muafiyet Konuları.....	20
1.6. Suriyeli Esnafın Vergi Yükümlülüğü	20
1.7. Vatandaşlık ve Oy Kullanma Hakkı	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. BELGESEL FİLM YAPIM SÜRECİ	23
1.1. İstanbul'da Bir Öteki Belgeseli	23
1.2. Çekim Yöntemi	23
1.3. Çekim Planı	23
1.4. Röportaj Soruları	24
1.5. Saha Çalışması (Anket)	24
1.5.1. Anket 1: Dr Jasem; Kardiyoloji Uzmanı, Suriyeli	25
1.5.2. Anket 2: Aala Mahmoud; Arap Dili Edebiyatı Öğretmeni	27
1.5.3. Anket 3: Marwan Moustafa, İşçi	29
1.5.4. Anket 4: Muhammed Hussein; Transfermen-Seyahat Acentası	31
2. ÇEKİM SÜRECİ	33
3. YAPIM BÜTÇESİ	34
4. ÇEKİM SÜRECİ GÖRSELLERİ	35
5. FİLMİN TEMASI	52
6. SİNOPSİS	52
7. RÖPORTAJLAR	52
7.1. Ercüment Akdeniz	52
7.2. Musa ÖZUĞURLU	53
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	54
KAYNAKÇA	55

TABLO ve ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1: Suriyeli Mültecilerin Türkiye’deki Dağılımı	7
Tablo 1: Suriyeli Göçmenler Hakkında Ana Akım Medyada Yer Alan Haberler.....	9
Tablo 2: Bütçede Yer alan Maliyet Kalemleri	34

GİRİŞ

Bu belgesel filmin gerçekleşme amacı, günümüzde ülkemizde kayıtlı geçici koruma altındaki Suriyeli sayısının -16 Eylül 2021 tarihi itibarıyla- 3 milyon 710 bin 497 kişiye ulaştığı gerçeğinin arkasındaki süreç ve gelişmelere kamera ile ışıktutmaktı. Suriye’deki savaş-krizi ile birlikte yaşananlar nedeniyle Türkiye’ye sığınmak zorunda kalan mültecilerin İstanbul’daki yeni hayatlarının özellikleri, hangi boyutta etkilendikleri, bu zor sınavı nasıl atlattıkları bu amaçla incelenmiştir.

İstanbul’da, Arapça yayın yapan bir radyoda çalışan bir mültecinin günlük hayatı üzerinden gidilerek, dil, kültür ve yaşam tarzı farklılığını yenme, yaşamını büyük bir kentte yeniden kurma çabası saptanmaya çalışılmıştır.

Özellikle sosyal medya aracılığı ile yayılan ve doğruluğu kesin olmayan bilgilerin gerçekle ilişkisi olup olmadığı üzerine de durulmuştur. Zira alışma süreci ilerledikçe yayınlanan bilgilerle ilgili şüpheler ortaya çıkması, saha araştırmalarında ve konu ile ilgili uzman kişilerle yapılan görüşmeler birçok bilginin sorgulanması gerektirdiğini ortaya koymuştur.

Raporun filme de yansıyan birinci bölümünde mültecilik olgusunun tarihsel sürecine genel bir göz atılarak, son on yılın en önemli, bir dizi sosyal ve siyasi kriz yaratan bu konunun bir kısmı incelenmiştir.

İkinci bölümde mlteçiler hakkında basın ve sosyal medya aracılığı ile yaygınlaşan ama genellikle doğru olmayan bilgilerin kaynakları incelenerek, yanlışlıklara ve yanılgılara dikkat çekilmiştir..

Üçüncü bölümde ise belgesel filmin çekim süreci, çekim yöntemi, planların oluşturulması, saha çalışması ve röportajların yanı sıra anket çalışması süreçleri, anket soruları ve saha çalışmasındaki anketlerden örneklere yer verilmiştir. Son olarak da çekim bütçesi ve çekim süreci, görseller, sonuç yer almıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TARİHSEL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Özgünlük Üzerine

Çalışma, Suriye’deki savaş nedeniyle İstanbul’a göç eden resmî rakamlara göre günümüzde 531.568 (Eylül 2021) insanın geldikleri şehri nasıl değiştirdiği, şehrin bu insanlara neler sunduğu ve bu etkileşimin ortaya çıkardığı yeni olgular üzerine bir belgeseldir. Bir mültecinin dram-hikayesini anlatmaktan çok, hayata tutunma çabasında olan ve bunu başaran genç bir insanın, yaşadığı kırılma noktası, başlangıcı ve sonrası ile ilgili günceye benzer gerçekliğidir.

Çalışmanın özgünlüğü, Suriye’den gelen mültecilere sağlanan imkanlara ve Türkiye içindeki sayısal oranlarına rağmen bu kapsamda bir belgesel filmin yapılmamış olmasıdır. Belgeselde konunun siyasi yanı ağırılık taşımamakta, bu insanların yalın ve sade günlük hayatı öne çıkmaktadır.

Yine belgesel aracılığıyla, sahada yaşananların da yansıtılabilmesi için uzmanlarla görüşülmüş ve bu konuda yazılan eserler incelenerek, yararlanılmıştır.

Gerçekleşen röportajların sayıca az olması ve genel durumu yansıtip yansıtamayacağı yönündeki tereddütler nedeniyle, anket çalışması yapılarak eklenmiştir.

1.2 Sınırlılık

Belgeselde, Suriye’den göç eden mültecinin yaşamı iş ve zamanla sınırlandırılmıştır: İstanbul merkezli bir radyoda çalışmakta ve yirmi dört saati anlatılmaktadır.

Amaç bu insanın mikro ölçekte yaşadıklarını, birçok insanın makro ölçekte yaşadıklarının bir göstergesi olarak ele almaktır. Hazırlık aşamasında kişilerin yaşam şekilleri incelenerek kategorik sonuçlar elde edilmiş, ama trajik bi anlatımdan uzun kalınmıştır.

2. TEMEL KAVRAMLAR VE ÇERÇEVE

Sığınmacı/mülteciler uluslararası ve bölgesel mülteci hukukunda açık ve net şekilde tanımlanmıştır ve devletler onlara yönelik, iyi tanımlanmış hukuki yükümlülüklerini kabul etmişlerdir. Ancak sığınılan ülkeler için bu süreç iyi yönetilmesi gereken karmaşık toplumsal-siyasi-kültürel sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan medya ve kamuoyunda ‘mülteci’ ve ‘göçmen’ terimlerinin aynı anlamda kullanılması da mültecilere bakışı farklılaştırmaktadır. Oysa bu iki sözcük arasında çok önemli, hukuki bir fark vardır ve uzmanlar bunun altını çizse de kamuoyunca bu fark anlaşılmamaktadır. Kısaca, mülteciler, uluslararası hukuk tarafından tanımlanır ve korunur, bunun bilinmesi gerekir. Nitekim Türkiye de ‘Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi’ne ve ‘Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü’ne çeşitli çekinceler koymuş durumdadır (www.amnesty.org.tr, 2020).(Erişim Tarihi 11.01.2021)

2.1. Tarihte Göç, Mültecilik

Çalışmamızın kuramsal çerçevesi belirlenirken, ister istemez bazı kural koyucular, uluslararası kuruluşlar ve medya kuruluşlarının, ‘göçmen’ sözcüğünü hem göçmenleri hem de mültecileri kapsayan ortak bir terim olarak algıladığı ve kullandığı gerçeğiyle ayırım yapılmamaya çalışılmıştır.

Göç, genelde yeni bir olgu değildir, insan tarihinin başlangıcından beri var olan bir gerçektir. 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren ön plana çıkarak dünyanın en önemli sorunlarından birisi olduğunu göstermiştir. Göç meselesi sadece ülkemizi değil, tüm dünyayı ilgilendiren bir konudur.

Tarihte, dünyanın gidişatına yön veren ve toplumları derinden etkileyen büyük göç hadiselerinden birisi kavimler göçü olarak adlandırılan 4 – 9. yüzyıldaki Türklerin kitlesel göçleridir. Dünya tarihinin dengesini değiştiren ve toplumların yapısını şekillendiren göç hadiseleri milletlerin ve devletlerin oluşumunda ve hayat bulmasında etkilere sahip olmuştur. Avrupa coğrafyasında Bulgarların, Macarların,

Gagavuzların millet olarak ortaya çıkışı, Almanya, Avusturya, Fransa ve İspanya gibi devletlerin şekillenmelerinde göçlerin etkisi olmuştur.

“Türklerin batıya doğru akın etmeleri sonucu, Anadolu’nun Türk yurdu olması, Karadeniz’in kuzeyinin Türkleşmesi, Bizans’ın yıkılması, dünyaya yön veren Selçuklu ve Osmanlı gibi devletlerin kurulması da göçlerin bir sonucudur.”
(<https://www.historystudies.net/source/göç-1.pdf>) Erişim Tarihi 15.01.2021

19. yüzyıla kadar bir ülkeden diğerine geçiş yapmak pasaport ve vize gerektirmemekte, genelde sığınılan ülke, gelen mültecileri direkt olarak kabul etmekteydi. Bu nedenle 19. yüzyılın sonlarında devlet sınırlarının ortaya çıkışına kadar toplumsal ekonomik durumu etkileyen herhangi bir mülteci sorunu yaşanmamıştır. Politik sığınma hareketleri 1920’li ve 1930’lu yıllara kadar kabul edilebilir sayılarda gerçekleşmişken, 20. yüzyılın başlarında büyük ve trajik sonuçlar yaratan hareketlere dönüşmüştür. Bunun üzerine devlet yönetimleri sığınmacılara karşı yaklaşımlarında yasal ve önleyici önlemler arayışı içinde olmuştur.

Kabul edilen gerçek var; tarih boyunca göç/mülteci hareketleri genel olarak dini ve ırkçı hoşgörüsüzlüklerin sonucu ortaya çıkmıştır. Örneğin, 15. yüzyılın sonlarında Musevi yurttaşların İspanya’dan sınır dışı edilip Osmanlı İmparatorluğuna sığınmak durumunda bırakılmaları, yine aynı dönemde İspanya’da Müslüman soykırımı sonrası Endülüs’teki 850 bin kadar insanın sürgün’e maruz kalması; 13 Nisan 1598 tarihinde Fransa Kralı IV. Henry tarafından yayınlanan ve ilk evrensel insan hakları metni Nantes Fermanı’nın 1685’te iptal edilışinden sonra Jean Calvin’in öğretilerini izinden giden Fransız Protestanları Huguenot’ların Fransa’dan çıkarılması; 1930’larda Yahudilerin Almanya, Avusturya ve Sudetenland’dan (Çekya) tahliye edilmesi örnek gösterilebilir.

20. yüzyılda Türk- Yunan mübadelesi, Hitler döneminde Yahudilerin Almanya dışına göçleri, Filistin’e Yahudi göçleri sonucu 1948’de İsrail’in kurulması, Ortadoğu’nun şekillenmesi, Afganistan, Bulgaristan, Irak, Suriye ve değişik Afrika ülkelerinden gelen göç hareketleri hem coğrafyayı ve hem de dünyayı etkileyen önemli faktörler olarak gösterilir. Ayrıca 1945’lerde başlayıp etkileri günümüzde

kadar gelen vaat edilmiş topraklara geri dönüş adı altında yaşanan Yahudi göçü hala devam etmektedir (<https://encyclopedia.usmmm.org>, 2020). Erişim Tarihi 15.02.2021

Günümüzde İstanbul metropolü geçmiştekilerden çok farklı, Suriyeli mültecilerin yaşamlarını sürdürmek için özellikle tercih ettiği kent olmuş, bazı semt-ilçelerinin yapısında farklılıklar oluşmuştur. Örneğin, Sultanbeyli ilçesi 2012'den bu yana, Suriyeli nüfus ve diğer göçmen grupların nüfusu dikkate alındığında Anadolu yakasında en yoğun göçmen nüfusa ev sahipliği yapan ilçe konumunda olmuştur.

2.2. El Turko Göçleri

Osmanlı devleti henüz mevcudiyetini koruyor iken, 1800'lü yılların başında Osmanlı'nın yaşadığı ekonomik ve siyasi sorunlar nedeniyle, 1826 yılında Yeniçeri Ocağı, Vaka-i Hayriye diye isimlendirilecek olan bir karar ve hareketle, 15 Haziran 1826'da Sultan II. Mahmud tarafından ortadan kaldırılacak ve bu ocakta çoğunluğu oluşturan Bektaşî ve Aleviler İstanbul'dan ayrılmaya zorlanacaktır. Bazı kaynaklara göre bu hareketin nedeni, Alevi-Bektaşî tarikatının yüz yıllardır devletin merkezinde olup varlığını devam ettirmesinden tedirgin olanların Sultan 2. Mahmut'u ikna etmesi, Şeyhülislam Tahir Efendi'den fetva alarak tüm mallarına el koyabilmek için Bektaşî tarikatını tasfiye etmesi kararıydı.

Diğer yandan Osmanlı zamanında sadece Alevi ve Bektaşîler değil, Lübnan, Suriyeli Osmanlı vatandaşları da Latin Amerika'ya göç edecektir. Güney Amerika'ya giden bu kişilere "El Turco" ismi verilmiş ve böyle anılmaya başlanmıştır. Öte yandan Latin Amerika'da Orta Doğu'dan gelen hemen herkes için El Turco lakabı kullanılmaya başlanır. Önceleri yerliler tarafından benimsenmeyen bu insanlar, sonradan kendi içlerinde örgütlenerek ve kendi kültürlerini koruyarak, bugüne kadar ana dilleri ve kültürlerini oraya taşımayı başarmış, kurdukları dernekler ile kendi kültürlerini yaşatmayı ve paylaşmayı sürdürmüşlerdir (Tuncer & Zengin, 2020).

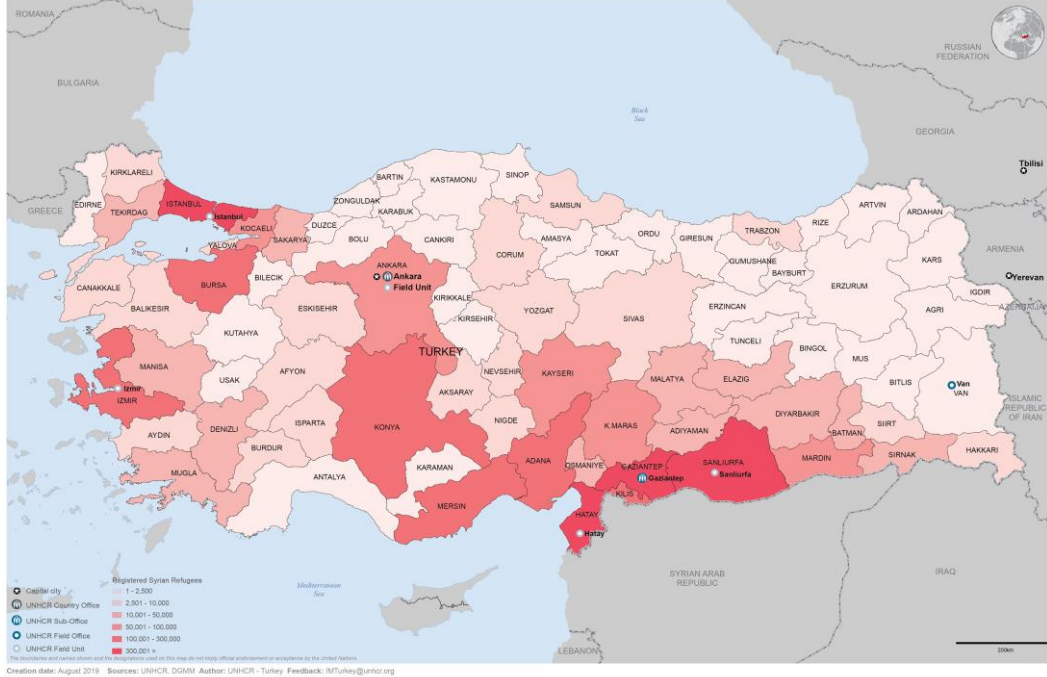
2.3. Göç Yolu: Türkiye ve İstanbul

Türkiye, Ortadoğu ile Avrupa'yı bağlayan jeopolitik konumuyla her zaman göç dalgasına açık olmuş, göçler İstanbul'un demografik yapısını her defasında değiştirmiştir. 1960'lardan beri iç çatışmaları sona ermeyen Afganistan'ın göç yolu yine İstanbul olmuştur.

1979 yılında İran'ın Muhammed Rıza Pehlevi liderliğindeki monarşinin bitmesi ve Ayetullah Ruhullah Humeyni yönetiminde bir İslam Cumhuriyeti kurulması, 12 Ağustos 1990'da Irak'ın Kuveyt'in başkenti Kuveyt şehrini bombalaması sonrası göçler oluşmuştur. Özellikle Türkmen kökenli Iraklıların ve Filistinlilerin de gözde iltica ülkesinin Türkiye olduğu görülüyor. Günümüzde Türkiye'de toplamda yüz bine yakın Filistinlinin yaşamakta olduğu belirtiliyor. (<https://insamer.com/tr>, 2020) Erişim Tarihi 11.02.2021

2000'li yıllara gelindiğinde Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin büyük bölümü, "kent mültecileri"ne dönüşmüştür. Nedeniyse, 2013 sonundan itibaren kamplardaki kapasite dolunca, Suriyelilerin istedikleri yere yerleşmelerine izin verilmiştir. Suriyeli mültecilerle şehrin yapısında, örneğin Fatih ilçesinde kalıcı değişiklikler oluşmuştur. Esenyurt ve Beylikdüzü gibi yerleşim yerleri de göçü en çok karşılayan ilçelerden olmuştur.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) tarafından hazırlanan aşağıdaki haritada, Suriyeli mültecilerin tüm Türkiye içerisindeki dağılımı gösterilmektedir. Bazı illerde, il nüfusundan daha fazla olan mülteci sayısı, ciddi bir demografik değişime sebep olmuştur.

Şekil 1: Suriyeli Mültecilerin Türkiye'deki Dağılımı (www.unhcr.org/tr/, 2020)
Erişim Tarihi 18.02.2021

2.4. Ötekileştirme (Othering) ve Yalnızlaştırma (Alienation)

Ötekileştirme ve yalnızlaştırma kavramları felsefe ve psikolojinin temel inceleme alanlarına giren konulardır. Ötekileştirme, sosyal ve siyasi hayatta kendi gibi olmayanı, kendine benzemeyeni dışlamak; sosyal ve siyasal değerlerin dışında tutmak ve onu kabul etmede zorlanmayı içerir. (Çay Sağlam & Yaşar, 2017). "Ötekileştirme" sosyal ve siyasal hayatta ayrımcılığı besleyen bir olguya neden olmaktadır. Ve toplumsal barışın önündeki en büyük ve en önemli engellerden biri haline gelmiştir.

Suriyeli göçmenlerin ötekileştirilmesinin temelinde kültürel farklılıklar, yabancılık korkusu ve ucuz iş gücü kaynağı olarak görülmeleri şeklinde sıralanabilir (Akdeniz, Sığınamayanlar, 2016).

Suriyeli göçmenler kültürel olarak İslamiyet nedeniyle Türk halkına benzerlik gösterse bile, farklılıkları mevcuttur. Büyük bir çoğunluğu sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan profili düşük bireylerden oluşmaktadır. Bu durum göçmenlerin

şehrin periferiklerine yerleşmesine veya gelir seviyesi düşük bölgelerde gettolar oluşturmaya neden olmaktadır. Bu süreçte Suriye göçmenlerinin karıştıkları adli vakalar, görsel ve yazılı basın aracılığıyla çoğu zaman abartılarak gündeme taşınmış, entegrasyonu zorlaştırmıştır.

Öte yandan Suriyeli göçmenler turizm sektöründen inşaat sektörüne, tekstilden mevsimlik işçiliğe kadar birçok alanda ucuz iş gücü olarak varlık göstermekte, mobilya imalatı, tekstil, temizlik, makine imalathaneleri vb. vasıfsız işlerde çalışmaktadırlar. Çalıştıkları işlerde Türkiyeli işçilerden daha düşük ücret almaları, daha tehlikeli işleri yapmaları, daha güvencesiz koşullarda çalışmaya mecbur bırakılmaları ve çalışma izinleri olmadığı için şikayet edememelerine rağmen, içinde bulundukları durum yerel iş gücü piyasası tarafından takdir edilmemektedir (Akdeniz, Mülteci İşçiler, 2014).

Suriyeli göçmenlerin dahil olduğu kriminal olaylar oransal olarak az olsa da Türk halkı üzerinde olumsuz etkiler yaratmaya başladığı gözlenmektedir. Aşağıda ana akım medyada Suriyeli göçmenler hakkında yazılan yazıların başlıkları görülmektedir (Doğanay & Çoban Keneş, 2016).

Tablo 1’de görüldüğü üzere Suriyeli göçmenler hakkında basında öne çıkan konular “Mülteci Sayısındaki Artış” “Yardım ve Destekler” olmuştur. Söz konusu başlıkların bu alanlarda yoğunlaşmasının temelinde ise mültecilere yapılan yardımların ekonomi üzerinde olumsuz etki yaratacağı algısı olmuştur.

Tablo 1: Suriyeli Göçmenler Hakkında Ana Akım Medyada Yer Alan Haberler

Haberin Konusu	Frekans
Kamplar	94
Kadınlar	12
Çocuklar	20
Eğitim	14
Sağlık	24
Mülteci Sayısındaki Artış	227
Kentsel Kirlenme	9
Barınma Koşulları	76
Ekonomi	30
Yardımlar- Destekler	223
Türkiye'nin Sınır Politikası	75
Mültecilere Yönelik ayrımcılık, linç	31
Suriyelilere yönelik şiddet	86
İstihdam	18
Suç ve Şiddet	27
İnsan Kaçakçılığı- Yasadışı yollar	20
Diğer	36
TOPLAM	1022

2.5. Türkiye'deki Göçmen ve Mülteci İstatistikleri

Birleşmiş Milletler'e bağlı Ekonomik ve Sosyal İşler Organizasyonu (DESA)'nın yayınladığı 2019 yılı raporuna göre dünyadaki mülteci ve göçmen sayısı 272 milyon kişiye ulaşmıştır. DESA raporunda, Türkiye'deki mülteci ve göçmen toplam sayısının 2019 yılında 5 milyon 678 bin 800 kişiye ulaştığı kaydedilmektedir (<https://www.amerikaninsesi.com/a/bm-desa-raporu-turkiyedeki-gocmen-sayisi/5088989.html>) DESA raporuna göre Türkiye'deki göçmen ve mültecilerin yüzde 44'ünün kadın, yüzde 56'sıysa erkektir. Türkiye'deki göçmen ve mültecilerin yaş ortalamasının da 32,4 olduğu belirtilmektedir. Türkiye, din kaynaklı özgürlük eksikliği gerekçesiyle koruma arayan İran kökenli Sünni Müslümanlar, Hristiyan olup din değiştirenler, Bahai inancının takipçileri dahil olmak üzere yaklaşık 30 bin kişiye ve siyasi aktivistlere de ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca cinsel şiddet ve

toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalmış birçok İranlı (LGBTİ topluluğundan) Türkiye'de bulunmaktadır.

2.6. Afganistanlı Göçmenler

Afganlar, Türkiye'deki Suriyeli nüfusun dışında kalan mültecilerin yaklaşık %35'ini oluşturmakta bu oran 120.000'den fazla kişiye denk gelmektedir. 1979'daki Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a müdahalesi ardından başlayan savaştan Suriye krizine kadarki dönemde Afganistan'ın, dünyada en fazla mülteci veren ülke konumunda olduğunu belirtilmektedir. Afganların özellikle 2006-2007'den itibaren Türkiye'ye gelmeye başladığı saptanmaktadır. (Afganistan'da Taliban'ın kontrolü sağlamanın ardından ülkeden kaçışlar artmaya başlamıştır.)

2.7. Iraklı Göçmenler

Iraklı göçmenler, Türkiye'de bireysel koruma arayan en büyük gruplardan birini oluşturmaktadır. Irak tan gelen göçlerin büyük bir kısmı 1988 yılında Kuzey Irak'ta yaşanan Halepçe katliamı sonrası gerçekleşmiş, 51.542 kişiyi bulmuştur. 1991 yılındaki Körfez Savaşı sonrasında da 467.489 kişi kaçarak Türkiye'ye gelmiştir. Mezhepsel sorunlar nedeniyle de Irak'ı terk edenler yanı sıra kadınlar ve LGBT bireyler gibi kimlikleri nedeniyle Irak'ta barınamayanlar için de Türkiye cazip ülkedir.

3. SİNEMA VE GÖÇ YA DA GÖÇMEN SİNEMASI

Sinema hayatın içinden geçen filmlerle yola çıkarken, göç konusu, göç eden insanların yaşadığı trajedi önemli temalardan biri olmuştur. Sinema filmleri politikliğin, toplumsalın inceleme, hikaye etme alanının dışında düşünülemez.

Sinema toplumsal durumları, zamanın ruhunu yansıtan en etkili araçlardan biridir. Ancak, ele alınan konular açısından sinemada sadece toplumsal değişimler değil, bu değişimin bireyler üzerinde etkisini aktaran olaylar, hikayeler çokça işlenmiştir.

Göçün, göçmenlerin, mültecilerin ve diasporaların sinemaya yansımaları filmler üzerinden bakıldığında etkili ve adından sık söz edilen örnekler görülecektir. “Göç eden toplumların kültürel üretim alanlarından olan sinema filmleri incelendiğinde, toplumların bulundukları durumla ilgili bulgular ortaya çıkabilmektedir.” (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1157672>) Kısaca, İç göç, ulus ötesi göçmenlik, mültecilik, işçi göçü, mübadele, vatan hasreti, gurbet, geri dönüşler gibi konular sinemada geniş yer bulmuş, "Göç ve Sinema" kavramı ortaya çıkmıştır.

3.1. Dünya Sinemasında Göç Teması

İkinci dünya savaşı sonrasında göç alan iki yerden bahsetmek mümkündür: Biri Avrupa diğeri de Amerika. Kara ve deniz ulaşımındaki kolaylığından dolayı Avrupa özellikle Orta Doğu’dan göç etmek isteyenlerin çekim merkezi olurken, ABD ise Güney Amerikalıların çekim merkezi haline gelmiştir.

Sinema diasporik ya da ulusal sınırlar içerisinde göç etmek zorunda kalmış toplulukların yaşadıklarını anlatmak için önemli bir araç olmuştur. 1960 ve 1970’lerde sinema bu iki yöndeki konuları daha sık işlemeye başlar.

Avrupa’nın göç alma süreci ikinci dünya savaşı sonrasında işgücü ihtiyacının ortaya çıkmasıyla başlar. Türkiye gibi birçok ülkeden işgücü ithaline giren Avrupa’da ‘uyum, bütünleşme ve asimilasyon’ tartışmaları böylece gündeme gelir. 1980’lerden sonra beliren kronik işsizlik ve büyük ekonomilerin vadettiği refaha erişemeyen görece yoksul yerlilerin düş kırıklığı, dışarıdan gelen ötekilerin oluşturulan olumsuz imgesiyle birleşince, dahası, düş kırıklığının ve ters giden her şeyin sorumlusu olarak göçmenler gösterilmeye başlamasıyla, göçmenler giderek artan biçimde milliyetçiliğe, ırkçılığa ve yabancı düşmanlığına maruz kalmaya başladılar.’ (Yaren, 2007: 2) görüşü ileri sürülebilir.

Andrew Higson’un 1989’da yayınlanan ‘Ulusal Sinema Kavramı’ makalesi ulusal olan ve olmayanı sorgularken iltica ve göçlerin sonucunda ortaya çıkan ‘ulusal’ kavramının artık sinemadaki kategorizasyonla sınırlı kaldığını iddia edecektir. Zira göç filmleri ulusal olmaktan çıkmış çok uluslu olmaya başlamıştır bile.

Göç ya da Göçmen sineması üzerine yapılan en detaylı çalışmalardan biri de Hamit Naficy'nin 2001 yılında yayınladığı 'Aksanlı Sinema: Sürgün ve Diasporik Film Yapımı' adlı eseridir. Bu eserle beraber Göç sinemasına 'Aksanlı Sinema' kavramı girer. Aksanlı sinema ise bireyin öyküsünü aktaran, etnisite, milliyet, kimlik ve yerinden olma konularını ele alan, politik altyapısı olan, eleştiriye açık ve melez filmler olarak tanımlanır. Bu alanda yapılan pek çok yazımda bu kavramlar tartışmalı da olsa kullanım alanı bulur. Hamit Naficy'nin eserinde Filistin sinemasının geçirdiği dönemler, anlatım dili özellikleri, konu alanları ve Filistin sinemasının işgal altındaki üretim biçimleri kuramsal olarak ortaya konmaktadır. Ancak her şeye rağmen göç ile ilgili sinemayı bir tür, bir kategori olarak kabul etmek oldukça güçtür.

Avrupa sinemasında 'göç' teması çok kabul gören, festivallerde ödüllendirilen bir konudur. Bu konu hakkında üretim oldukça yüksektir. Oscar'a aday olan 'Suriyeli Waad Al Kateab ve İngiliz Edward Watts'ın yönettiği 'For Sama/Sama İçin', İtalyan yönetmen Costanza Quatriglio'nun Dorian Leondeff ile birlikte senaryosunu yazıp yönettiği, Afganistan'daki Taliban zulmünden kaçıp Avrupa'da yaşayan iki kardeşin hikayesini anlatan Oğlum Gibi/Just Like My Son, 1979'daki İran Devrimi sırasında ailesiyle birlikte ülkesini terk edip Avusturya'da yaşamak zorunda kalan İranlı yönetmen Arash T. Riahi'nin imzasını taşıyan Oskar&Lilli gibi filmler festivallerde keşfedilmiştir.

İran, Türkiye ve Hindistan da bu konuları işlemiş ve dünya çapında oldukça yüksek beğeni kazanmış filmler üretmiştir. Son on yıla damgasını vuran Suriye göçü de filmleşmiştir. Örneğin, Suriye'deki iç savaşta tüm ailesini kaybeden yedi yaşındaki Lina'nın komşusu Meryem ile birlikte Türkiye'ye sığınmasını ve sonrasında yaşadıkları zorlukları anlatan The Guest/Misafir (2017); on Filistinli çocuğun günlük hayatı üzerinden savaşı anlatan Nacido En Siria/7 Çocuk 7 Yolculuk (2016) .

Tarihsel gerçekliğin özellikle ön planda olduğu Yunanlı yönetmen Theo Angelopoulos'un birçok filminde karşılaşılan temalar, sürgün olmak, sınırlar, göç, yolculuklar ve tüm bunların altında yatan "arayış" kavramıdır. 'Sonsuzluk ve Birgün' (1991), 'Leyleğin Geciken Adımı' (1991), Ulis'in Bakışı (To Vlemma tou Odyssea (1995), Ağlayan Çayır (2004), Zamanın Tozu (2008) filmlerinde göç teması ve bu temanın izleri kolayca bulunabilir.

İran sinemasında Bahman Gobadi'nin "Kaplumbağalar da Uçar" filmi dikkati çeker. "Gergedan Mevsimi"nde hikâye 30 yıllık mahkumiyet hayatından sonra serbest bırakıldığında İran'dan Türkiye'ye göç eden ailesini bulmak için çaba gösteren şair Sahel Farzan üzerinden işlenir. Asgar Farhadi'nin özellikle 'Geçmiş' filminde göç sonrası hayatlara odaklanılır: Ahmad, dört yıllık ayrılıktan sonra karısı Marie'nin çağrısıyla Tahran'dan Paris'e geri döner. Savrulan hayatlar üzerinden göçmenlik konusu işlenir.

Avrupalı yönetmenlerin de dünya çapında dikkat çeken filmleri bulunmaktadır. Örneğin, Meksikalı yönetmen Alejandro Gonzales Inarritu göçmen işçilerin yaşamına Biutiful (2010) filmiyle ışık tutar. Finlandiyalı yönetmen Aki Kaurismäki Helsinki'de yaşayan bir restoran sahibi ile Halep'te bombalardan kaçarak kız kardeşiyle Helsinki'ye kaçak gelen bir göçmenin başından geçenleri konu edinen The Other Side of Hope/Umudun Öteki (2017) filmini yapar.

Afrika'dan Avrupa'ya ilticaların sinemaya yansımaları da küçümsenemeyecek orandadır. Avusturyalı David Fedele Revenir/Dönmek (2018) adlı filminde Fransa'da yaşayan Afrikalı mülteci Kumut Imesh'inin ta oralardan yürüyerek başladığı yolculuğu Fransa'da sonlandırmasının hikayesini anlatır. Ama filmde bu kez elinde bir kamera ile aynı yolculuğu geri dönerek tekrarlayan bir mülteci vardır.

"Tek başına seyahat eden Kumut, hem kameran önündeki hem de kameran ardındaki kişi olarak kendi yolculuğunu belgeleyecek ve böylelikle dünyadaki en tehlikeli göç rotalarından biri üzerinde insanoğlunun özgürlük ve haysiyet için verdiği mücadeleyi ortaya çıkaracaktır."
(<https://yesilgazete.org/bifed-uluslararası-yarışma-ile-gaia-ogrenci-odulu-finalistleri/>) Erişim Tarihi 29.03.2021

3.2. Kategori olarak Göç/Göçmen Sineması

Sinemada tür (genre) kavramı ağırlıklı olarak Hollywood endüstrinin içinden doğmuş ve seyircilerin, eleştirmenlerin, katkısıyla yerleşmiştir. Kısaca konu açısından benzer ve ortak biçimsel özellikleriyle, hemen tanınmakta ya da talep görmekte, bu nedenle de pazarlaması kolay olmaktadır. Örneğin, Polisiye, Animasyon, Müzikal, Bilimkurgu, Western, Korku-Gerilim filmleri gibi.

Bu anlamda daha önce değinilmiş olmasına rağmen, konunun önemi açısından Göç/Göçmen Sineması kavramalarına bir kez daha bakmak yararlı olacaktır.

Göçmen sinemasının kısa tarihinde doğrusal bir çizgiden, üretilen ürünlerin farklı dönemlerde birbirlerinden bıçakla kesilmiş gibi ayrışmalarından bahsetmek mümkün değildir. Aslında ortada bir sınıflandırmaya tabi tutulamayacak çeşitlilikteki yapım bulunmaktadır. Bir yazıdaki gibi “Bu anlamda yaptığımız, gökyüzünde birbirlerinden uzak yıldızları bir araya getirip onları takımyıldızları gibi görmek ve ortak bir mesajları olduğunu varsaymak.” (Yaren, 2015, s. 216) olarak kabullenmek mümkündür.

Ancak her türün nitelik ve özellikleri benzerlik içererek bir kalıp oluşturup, bir sınır çizmekte olduğu için göçmen/mülteci filmlerini bir kategori/türe koymaktan çok, onları incelemek, esin kaynağı yapmak daha iyi bir yöntem olacaktır.

3.3. Türkiye Sinemasında Göç Teması

Türkiye Sinemasında ilk göç temalı filmler iç göç konuları ile başlar. Örneğin, Kahramanmaraş'tan büyük şehir İstanbul'a daha iyi bir yaşam umuduyla gelen bir ailenin mücadelesini anlatan Gurbet Kuşları (1964), Keşanlı Ali destanı (1964), köyden şehre göç eden bir grup insanın yaşadıklarını konu edinen Bitmeyen Yol (1965), “Ah Güzel İstanbul” (1966), Lütü Ö. Akad'ın “Göç Üçlemesi” olarak adlandırılan Gelin (1973), Düğün (1973) Diyet (1974) adlı filmleri göç olgusunu merkezine almıştır. Lütü Akad, “ Bunların hikayelerini anlatmayı düşündüm. Yani İstanbul'a gelenlerin nasıl tutunmaya gayret ettiklerini... Ve bu orman kavgası içinde tutunmak mecburiyetinde olduklarını. Geri de dönemezler. Geri dönmelerinin olanaksızlığını anlatmak istedim. Bunun birçok örneğini gerçek hayatta gördüm. ‘Gelin’de ilk gelenler, taşra eşrafı, küçük sermaye sahibidir. Memlekette bütün varlarını yoklarını satıp burada sermayeleriyle tutunma kavgasına girişiyorlar. İkinci film ‘Düğün’... Bu kez gelenlerin ne sermayesi var ne zanaatları. Hiçbir şeyleri yok. Çırılçıplak geliyorlar. Anadan doğma bir çıplaklıkla geliyorlar. Altı kardeş, Urfalı. Ve bunlar orada tutunuyorlar. Örneklerini de gözlerimle gördüm. Seyyar satıcılık yapıyorlar. Fakat tutunmak için birbirlerini de yemek zorundalar. Tutunmak için birbirlerinin etini rahatlıkla yiyebiliyorlar.” (<https://www.evrensel.net/yazi/87046/turkiyede-gocun-sinemaya-yansimasi-ve-goc-filmleri>) diyecek, çizgi dışına taşmayı başaran filmlerden biri olacaktır.

1961’de Türkiye’den Almanya’ya başlayan işçi göçünden sonra dış göç konusu, Türk vatandaşlarının da “el kapıları”nda göçmen olduğu gerçeğinin hikayeleri sinemaya girecektir. Dış göç temalı ilk filmin Türkan Şoray’ın ilk yönetmenlik denemesi de olan ve Gurbetçi İbrahim ile Köylü Gülcan’ın öyküsünün anlatıldığı Dönüş (1972) adlı filmi gösterilebilir.

“Bulunduğu topluma giderek yabancılaşmaya başlayan gurbetçi bir adam ile onun köyünde terk ettiği karısı Gülcan’ın hikayesinin anlatıldığı Dönüş filminde, köyde adı dedikodulara konu olan karısı sebebiyle köye geri dönüp namusunu temizlemeyi kendine görev bilen gurbetçi İbrahim’in köye dönmesi ile olaylar gelişir. Namusunu temizlemek için köye dönen İbrahim ise Almanya’da boş durmamış ve Alman bir kadınla evlenmiş ve bir de çocuğu vardır.”

(<https://www.beyazperde.com/filmler/film-176757/>) Erişim Tarihi 15.04.2021

Dış göç konusuna odaklanan Tunç Okan’ın çektiği Otobüs (1974), Orhan Elmas’ın El Kapısı (1974) ve Tevfik Başer’in 40m² Almanya (1986), Şerif Gören’in Almanya Acı Vatan (1979); Polizei (1988), 1990 yılında Xavier Koller yönetiminde çekilen Maraşlı bir Alevi ailesinin yasadışı yollarla sadece kartpostallarda gördükleri İsviçre’ye girmeye çalışmasını konu edinen Umuda Yolculuk (1990), Tunç Okan’ın Sarı Mercedes (1992), Sinan Çetin’in Berlin in Berlin (1993), Tevfik Başer’in Elveda Yabancı (1993) hemen hatırlanan filmlerdir. Bu filmlerde dış göçün yol açtığı kimlik çatışması, Doğu-Batı karşıtlığı, yabancılaşma ve ötekileştirme sorunları görmek mümkündür.

Ancak, Tunç Okan’ın yönettiği 1974 yapımı Otobüs, İsveç’e kaçak yollarla göç eden, dokuz erkek işçinin eski bir otobüs içindeki yolculuğunu ve İsveç’e ulaştıktan sonra başlarından geçen olayları anlatarak, klasik göç kategorilerinin kapsamı dışında kalan başka bir olguya, literatürde “kayıtdışı sektör” olarak incelenen kaçak işçi sorununa odaklanacaktır. (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/219491>) Erişim Tarihi 11.04.2021

2000’li yıllarda artık Avrupa’da ikinci ve üçüncü kuşaktan Türkler’in, örneğin Fatih Akın’ın çektiği ‘Duvara Karşı, 2004’ ’Yaşamın Kıyısında, 2007 ’filmleri dikkati çeker. 1976 yılında gittiği İtalya’da Ferzan Özpetek’in çektiği filmlerde de göç insanlarının izleri bulunabilir. “Filmlerde, göçmenlerin yaşadığı sorunlara dikkatle bakıldığında, kimlik çatışmasını daha ziyade göçmenlerin yaşadığı; yabancılaşıma olgusunun hem göçmenleri hem de ülkedeki yerleşik toplumu ilgilendirdiği; ötekileştirme ve ayrımcılığın ise ülkenin yerleşik sakinleri tarafından göçmenlere karşı uygulandığı görülmüştür.” (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/219491>) düşüncesine elbet katılınacaktır. Erişim Tarihi 11.04.2021

Günümüze gelindiğinde Hoşçakal Yarın ve İnat Hikayeleri filminin yönetmeni Reis Çelik adı Mülteci (2008) bir film yapar.

‘Filmde, Almanya ’ya iltica eden Şivan’ın hikâyesi anlatılmaktadır. Şivan, Kars’ın bir köyünde yaşayan ağa çocuğudur. Bir gece köyün harman yerinde yangın çıkar. Polis hemen soruşturma başlatır. Sevgilisi ile görüşmek için tarlada olan Şivan da zanlılardan biridir. Sorgular giderek sıklaşır. Terör örgütü ile bağlantılı olduğu iddia edilir. Şivan çareyi yurtdışına gitmekte bulur. Almanya’da bir mülteci kampına yerleşir. Kampta, Şivan için zorlu bir hayat başlayacaktır.’ (<https://www.tsa.org.tr/tr/film/filmgoster/2639/multeci>) Erişim Tarihi 13.04.2021

Hakan Günday’ın yazdığı romandan uyarlanan ve Onur Saylak’ın yönettiği Daha (2017) adlı film bir mülteci kaçakçısı ve oğlu üzerinden yaşananları anlatır. Baba-oğul ilişkisine getirdiği bakış açısı ve hayata tutunma evresindeki bir çocuğun nasıl körelebileceği gibi hususlar filmin ana başlıklarını oluşturduğu gibi, odak noktasına aldığı mülteci meselesi izleyiciyi ilgilendirecektir. Antalya’ya yerleşen Suriyeli mültecilerin kendi kendilerini oynuyor olmaları ve filmin yarattığı gerçeklik dikkate değerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

1. DOĞRU BİLİNER YANLIŞLAR

Çekimler süresince yapılan araştırmalar ve röportajlarda doğru bilinen birçok şeyin aslında yanlış olduğu fark edilmiştir. Bu yanlış algılarla ilgili Mülteciler Derneği¹ tarafından yapılmış olan ‘Doğru Bilinen Yanlışlar ’başlıklı başarılı bir çalışmaya Mülteciler Derneği röportajında yer verilmiş, ancak konuların sadece belli bir kısmı ele alınabilmiştir. Bundan dolayı filmde olmasa bile, raporda yer alması uygun bulunanlar aşağıdaki başlıklar altındadır.

1.1. Devlet Yardımları

Suriyelilerin geçimlerini nasıl sağladığı ve özellikle devletten maaş alıp almadıklarını konusu: Yavuz Sultan Selim Üniversitesinde hazırlanan bir tezde, Suriyelilerin devletten kişi başı 895 TL maaş aldıkları bilgisinden söz edilmiş, ancak yapılan araştırmalar sonucunda Türkiye’de Yavuz Sultan Selim isminde bir üniversite olmadığı gibi devletin kendi bütçesinden şimdiye kadar hiçbir Suriyeliye aylık bağlamadığı açıklanmıştır (www.malumatfurus.org, 2020). Türkiye’de “Geçici Koruma” (Geçici Korum Yönetmeliği, 2020) veya “Uluslararası Koruma” (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2020) kapsamında olan ve belli kriterleri sağlayan kişilere, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve Sosyal Uyum Yardımı (SUY)² olarak adlandırılan aylık 120 TL destek verilmektedir. Bu destek Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin hepsine değil sadece belli kriterlere sahip kişilere verilmektedir. Bu paranın ihtiyaç sahibi kişilere ulaştırılmasına Türk Kızılay’ı, “Kızılay Kart” sistemi ile aracılık etmektedir. Bu yanlış bilgileri düzeltmek adına, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde kurulan “Göç ve Uyum Alt Komisyonu” Suriyeliler ve göç konusunun toplumda tartışılmaya devam Uyum Alt Komisyonu” Suriyeliler ve göç konusunun toplumda tartışılmaya devam ettiğini ve kamuoyuna yansıyan birçok iddianın gerçekleri yansıtmadığını belirtmiştir.³

¹ <https://multeciler.org.tr/hakimizda/> Erişim Tarihi 18.04.2021

² <https://platform.kizilaykart.org/tr/SUY.HTML> Erişim Tarihi 18.04.2021

³ <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/akp-3-milyon-657-bin-suriyeliye-maas-verilmiyor-yardim-yapiliyor-5200066/> Erişim Tarihi 18.04.2021

Suriyelilere verilen Kızılay Kartlarının üzerinde Türk Kızılayı ve Türk Bayrağının yanında Avrupa Birliği bayrağı ve WFP (Dünya Gıda Programı) logosu yer almaktadır. Suriyeliler devletten maaş alıyor olsalar bu kartların üzerinde neden AB bayrağı ve WFP logosu olsun? Kızılaykart sadece Suriyelilere verilen bir kart değildir. Kızılay çeşitli kurumlarla yaptığı protokoller neticesinde nakit yardımlarını bu kart üzerinden ihtiyaç sahibi insanlara ulaştırmaktadır. Hangi kurumla işbirliği yapılmışsa kart üzerinde o kurumun logosu yer almaktadır. Örneğin Türkiye Vodafone Vakfı ile Türk Kızılayı arasında imzalanan protokol neticesinde Kızılaykart aracılığı ile toplam 630 şehit çocuğuna 1 milyon TL yardım sağlanmıştır. Vodafone Vakfı için basılan kartlarda Türk Kızılayı ve Vodafone Vakfı'nın logosu bulunmaktadır.⁴

1.2. Çalışma İzinleri

Bir yabancınn Türkiye’de çalışabilmesi için Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından çalışma izni verilmesi gerekmektedir. Geçici koruma sağlanan yabancılar geçici kimlik belgesinin düzenlenme tarihinden 6 ay sonra çalışma izni için başvurabilmektedir. Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak geçici koruma sağlanan yabancılar, çalışma izni muafiyeti kapsamında tutulmaktadır. Suriyeliler yalnızca geçici koruma izni aldıkları il sınırları içerisinde çalışabilmektedir. Oransal olarak ise bir işyerinde çalıştırılan Suriyeli sayısı işyerindeki toplam çalışan sayısının yüzde 10’unu geçememekte ve toplam çalışan sayısı ondan az olan işyerlerinde geçici koruma sağlanmış en fazla bir yabancınn çalışmasına izin verilmektedir (Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, 2003).

⁴ Mülteciler Derneği (multeciler.org.tr) Erişim Tarihi 20.04.2021

1.3. Üniversiteye Sınavsız Giriş

Aslında Türk vatandaşı olmayan her öğrenci, yabancı öğrenci statüsündedir ve genel olarak tüm yabancı uyruklular, Türkiye’de istedikleri üniversiteye istedikleri şekilde girememektedir. Her üniversitenin yabancı öğrenci kontenjanı ve her bölümün kendine özel yeterlilik şartları bulunmaktadır. Devlet üniversitelerinde yabancılar için sağlanan kontenjan maksimum %10’dur ve Suriyeli veya başka bir yabancının aldığı puan, o bölüme başvuranlardan düşükse üniversiteye girememektedir.

Ancak, YÖK’ün Suriye’de okuyan öğrencilerin zaman kaybının önüne geçmek için sınırdaki illerde bulunan 7 üniversitede "özel öğrenci" olarak okuma hakkı vermesi, mültecilerin kayıt yaptırmaları için hiçbir belge istenmeyecek olması ve sadece beyanda bulunmalarının yeterli olması kamuoyunda kafa karışıklığı yaratmış, toplumda bu tür asılsız söylentilerin dolaşıma girmesine neden olmuştur.⁵

1.4. Suriyelilere Üniversite Bursu

Suriyeliler dahil olmak üzere Türkiye’de eğitim alan yabancılara verilen eğitim burslarının yaklaşık 25 yıl önce kurulan “Türkiye Bursları” (www.turkiyeburslari.gov.tr, 2020) kurumu tarafından finanse edildiği ve burslara tüm dünya ülkelerinden öğrencilerin başvuru yapabildiğidir. Yani bu öburs Suriyelilere özel bir burs olmayıp, aynı şekilde müracaat edip koşulları karşılayan tüm yabancı uyruklu öğrencilere verilebilen bir burstur.

Ayrıca, üniversiteye giden Suriyelilerin tamamına burs verilmemektedir. YÖK tarafından açıklanan verilere göre Türkiye’deki üniversitelerde 25 bini Suriyeli olmak üzere toplam 148 bin yabancı öğrenci eğitim almaktadır. Bunların içinde tüm yabancı öğrencilerin %16,8’ine, Suriyeli öğrencilerin ise sadece %5,7’sine burs

⁵ Cumhuriyet Gazetesi – 22 Eylül 2012 tarihli ve “Suriyeli mültecilere Türkiye’de sınavsız üniversite” konulu haberi <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/suriyeli-multecilere-turkiyede-sinavsiz-universite-371816> Erişim Tarihi 29.04.2021

verilmektedir. Bu burslardan faydalanabilmek için başarı ve yaş gibi kriterlerin olduğu da bilinmektedir.⁶

1.5. Motorlu Taşıtlar Vergisi Ve Araç Muayenesinden Muafiyet Konuları

4 Ağustos 2020 tarihinde bir haber sitesi tarafından hazırlanan ve aynı gün içerisinde Twitter kullanıcısı bir milletvekili tarafından bu haber sitesi kaynak gösterilerek paylaşılan habere göre, TÜVTÜRK istasyonlarında Suriyelilerin araçlarına ücretsiz muayene yapıldığı iddia edilmiştir.

Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nun 4. maddesinde motorlu taşıtlar vergisinden müstesna olan araçların tanımı yapılmıştır (www.mevzuat.gov.tr, 2020). Bu araçlar genel ve özel bütçeli idareler, sosyal güvenlik kurumları ile il özel idareleri, belediyeler, köy tüzel kişilikleri ile bunların üyesi oldukları mahalli idare birlikleri ve Türkiye Kızılay Derneği adına kayıt ve tescil edilen taşıtlar, elçilik ve konsolosluk araçları, engellilik oranı en az %90 olan malûl ve engellilerin adlarına kayıtlı taşıtlar ile müflis bankaların iflâs idarelerine ait taşıtlardır. Bu araçların arasında Suriyelilerin araçları yoktur.

1.6. Suriyeli Esnafın Vergi Yükümlülüğü

Türkiye'de herhangi bir iş yeri açıldığında ticaret/esnaf odasına kayıt olunması ve yazar kasa alınıp yapılan satışlar üzerinden fatura kesilmesi koşullarının sağlanması tüm Türk vatandaşları gibi Suriyeliler veya diğer yabancılar için de geçerlidir. Ayrıca Suriyeliler hem kendileri için hem de yanlarında çalıştırdıkları yabancı kişiler için Çalışma İzni almak zorundadırlar.⁷ Yasal izinleri alınmış bir iş yerinde, belediye ruhsatı, vergi levhası ve yazar kasa bulunmaktadır. Sonuç olarak bir belediye sınırları içerisinde kaçak olarak işletilen bir kafe, bakkal, market veya giyim mağazası varsa bunun Suriyelilere sağlanan bir ayrıcalıktan dolayı olmadığı başka türlü bir nedene bağlı olabileceği bilinmelidir.

⁶ <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/universitelerde-27-binden-fazla-suriyeli-ogrenci-var-41550989>
Erişim Tarihi 29.04.2021

⁷ Çalışma İzni Alınması Hakkında Bilgiler: <https://www.goc.gov.tr/calisma-izni-sss> Erişim Tarihi 29.04.2021

Suriyeli esnafın vergi konusunda ne bir muafiyeti ne de bir ayrıcalığı söz konusu değildir. Yeni bir iş yeri açılışında Türk vatandaşı bir esnafın ticaret/esnaf odasına kayıt yaptıрма ve yazar kasa alıp fatura kesme mecburiyeti, Suriyeli ya da diğer yabancı esnaflar için de aynen geçerlidir. Kaçak olarak işletilen kafe, bakkal, market veya giyim mağazasının vergi vermiyor olması Suriyelilere sağlanan özel bir ayrıcalıktan dolayı değil, o işletmenin herhangi bir nedenle gözden kaçmış kaçak bir işletme olmasından dolayıdır.⁸ ayrıcalıktan dolayı değil, o işletmenin herhangi bir nedenle gözden kaçmış kaçak bir işletme olmasından dolayıdır.⁹

1.7. Vatandaşlık ve Oy Kullanma Hakkı

Geçici Koruma Kanunu ve Yönetmeliği hakkında bilgi sahibi olmayanların Türk Vatandaşlık Kanununu dayanak alarak ortaya attığı iddiaya göre Türkiye’de 5 yıl kalan Suriyeliler 5. yılın sonunda kanunen Türk vatandaşı olacaklardır. Hâlbuki 5901 no’lu Türk Vatandaşlık Kanununda¹⁰ vatandaşlığın nasıl kazanıldığı ile ilgili şartlar açıkça belirtilmiştir. Türkiye’de bulunan Suriyeliler “Geçici Koruma” statüsüne sahiptir. Geçici koruma kapsamında olan kişilerin 5 yıl ikamet yoluyla Türk Vatandaşı olmak gibi bir hakları yoktur. Geçici Koruma altında bulunan Suriyelilerin bir Türk vatandaşı ile evlenip evlilik yoluyla Türk vatandaşı olma hakları da yoktur.

Genellikle seçim ve halk oylaması dönemlerinde gündeme getirilen iddialara göre, Türkiye’deki Suriyelilerin oy kullanabileceği, kayıtsız olanlarla birlikte 5 milyon civarı Suriyeli olduğu ve hepsinin oy kullanmasının seçimlerin kaderini değiştireceği öne sürülmüştür. İddia ortaya atılırken kayıtsız olanların nasıl tespit edildiği belirtilmemiş, kayıtsız olan birinin neye göre oy kullanacağı açıklanmamış ve 5 milyon olduğu ifade edilen Suriyelilerin hepsinin 18 yaş üzerinde olduğu varsayılmıştır. Anayasamızın 67. maddesine göre 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme hakkına sahiptir. Türk vatandaşı olmayan birinin seçimlerde oy kullanması mümkün olmadığı gibi, Türkiye’deki Suriyelilerin tamamı da 18 yaş üstü değildir. İstisnai vatandaşlıktan yararlanarak Türk vatandaşı olan Suriyeliler,

⁸ Kaçak Mal Satışı <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/mobi/-219893h.htm> Erişim Tarihi 01.06.2021

⁹ Kaçak Mal Satışı <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/mobi/-219893h.htm> Erişim Tarihi 01.06.2021

¹⁰ <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/turkiyede-kac-suriyeli-var-kaci-tc-vatandasi-oldu-3274793/> Erişim Tarihi 01.06.2021

vatandaşlığa kabul edildikten 1 yıl sonra oy kullanma hakkını kazanır. Son açıklanan rakamlara göre Türk vatandaşlığı verilen Suriyeli sayısı 110 bin olup, en son yapılan 31 Mart yerel seçimlerinde yalnızca 53 bin 99 Suriye asıllı Türk vatandaşı oy kullanma hakkını elde etmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. BELGESEL FİLM YAPIM SÜRECİ

1.1. İstanbulda Bir Öteki Belgeseli

İstanbulda Bir Öteki belgesel filmi Suriye’de yaşayan bir öğrenci iken, savaşın başlaması üzerine İstanbul’a göç eden ve çeşitli işlerden sonra Arapça yayın yapan bir radyoda program yapımcılığından sağladığı kazançla yaşamını sürdürmeye çalışan genç bir “ mülteci”nin günlüğü gibi şekillendirildi.

Çekimlere uzman görüşleri eklendi ve saha çalışması yapıldı. Bunların yanı sıra göç eden başka kişilerle yapılan röportajlar da eklendi.

Sorunların analiz edilmesi için Türk vatandaşı akademisyenlerden de yararlanıldı.

Bu çalışmada kullanılan yöntem bir bakıma, ilk belgesel filmlerden ‘ Kuzeyli Nanook’u örnek alınmış, ama kuşkusuz sorun ve konu aynı değildir. Benzerlik sadece ‘insan gerçekliği’ üzerine kamera ile tespitlerdir.

1.2. Çekim Yöntemi

Filmde hareketli kamera ile genelde yakın ve orta ölçekli çekimler yapılmıştır. Belgeselin özelliği olarak konu edilen kişi mültecidir. Belgeselin amacına ulaşması için sorular ile yönlendirme yapılmıştır. Konuşmaların tamamı anlatıcının ana dilinde, yani Arapçadır.

1.3. Çekim Planı

Çekimler kronolojik olarak bir günün tamamını kapsayacak şekilde kurgulanarak, evde başlayıp işyerinde ve sosyal alanlarda devam edilmiştir. Ancak her bölüm için ayrı günlerde çekim yapılmıştır. Kurguda ise ‘tek bir gün’ olarak toparlanmış ve sunulmuştur.

1.4. Röportaj Soruları

Önceden çeşitli sorular hazırlanmış ve bunların doğal süreçler içinde cevaplanması sağlanmıştır.

İstanbul öncesi hayat hikayesini ortaya çıkartmak için;

- Kısaca bize hayat hikayenizi anlatır mısınız?
- Ne zaman İstanbul'a geldiniz, nerden geldiniz?
- Gelmeden önce nerede, hangi şehirde yaşıyordunuz?
- Ne iş yapıyordunuz?

İstanbul'daki durumunu ortaya çıkartmak için;

- İstanbul'da nerde yaşıyorsunuz?
- Burada ne iş yapıyorsunuz, radyoculuk sizin kendi tercihiniz mi yoksa bir zorunluluk muydu?
- Bu mesleği burada yapmanın zorlukları nelerdir?
- İstanbul'daki sosyal hayata adapte olabildiniz mi? Ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?
- Sosyal hayatınızı geçirdiğiniz mekanlar nereleridir ve kimlerle görüşmektesiniz? Sadece sizin gibi mülteciler mi, yoksa Türk arkadaşlarınız da var mı?

Sonuç olarak;

- Kendi ülkenizdeki hayatınız ile buradaki hayatınızı kendiniz ve üyesi olduğunuz toplum açısından bakarak nasıl değerlendirirsiniz? soruları yöneltmiştir.

1.5. Saha Çalışması (Anket)

Saha çalışması ile belgeselde sunulan fikir ve yorumların bir bakıma kontrolü yapılmıştır. Anket çalışmasında mültecilerle görüşülmüş ve aşağıdaki anket soruları yöneltmiştir. Birçoğu siyasi bir sorun yaşamaktan çekindiklerini ifade ederek

kimlik bilgilerinin paylaşılmaması yönünde tercih beyan etmişlerdir. Bu nedenle bu kişilerin sadece ilk isimleri ve meslekleri paylaşılmıştır.

1.5.1. Anket 1: Dr Jasem; Kardiyoloji Uzmanı, Suriyeli

- 1) İstanbul'a ne zaman ve nasıl geldiniz? Aileniz nerede?

2013 yılında savaşın en başında geldim, tüm ailemle beraber geldim. Burada hep beraber yaşıyoruz.

- 2) Burada nasıl yaşıyorsunuz; oturma izni ve ülkenizin kimliği ile mi yoksa T.C. vatandaşlığı ile mi?

Ben vatandaşlık almayı başardım. TC vatandaşı oldum. Oturumla ilgili bir sorunum yok artık.

- 3) Suriye'de ne iş yapıyordunuz? Burada geçiminizi ne ile sağlıyorsunuz? Kendi mesleğinizi yapabiliyor musunuz?

Ben Kardiyoloji Uzman'ıyım. Suriye'de doktor olarak çalışıyordum. Şu an burada da bir poliklinikte kaçak olarak çalışıyorum ama tabii ki bir Türk doktoru gibi kazanamıyorum. Bizim diplomamız burada geçerli değil. Denklik sınavına girip kazanmam gerekiyor ama sınav Türkçe, o yüzden de bir şey yapamıyorum.

- 4) Buradaki hayatınızdan memnun musunuz? Türkiye dışında bir ülkeye gitmeye çalışıyor musunuz?

Tam olarak memnun olduğumu söyleyemem, koşullar oldukça zor burada. Avrupa'ya gitmek istiyorum, uğraşıyorum ama düz yoldan gitmek istiyorum ben.

- 5) Sosyalleşmek için ne yapar, nerelere gidersiniz? Yemek yemek ve eğlenmek için tercih ettiğiniz yerler nerelerdir?

Ailemle zaman geçiriyorum. Çok fazla dışarı çıkmıyoruz, zaten Corona virüsü ile beraber dışarda hiçbir şey yapamıyoruz. Sadece işe gidip geliyorum.

- 6) Türkiye'ye adapte olduğunuzu düşünüyor musunuz? Türkçe öğrenebildiniz mi; Türk vatandaşları ile iletişim kurabiliyor musunuz?

Tam olarak değil ama biraz Türkçe öğrendim. İhtiyaçlarımı karşılayabiliyorum.

- 7) Savaşta birinci dereceden akrabanız ya da tanıdığınız birini kaybettiniz mi?

Evet, birçok akrabamızı ve komşumuzu kaybettik savaşta.

- 8) Herhangi bir yerden yardım aldınız mı? Devletten ya da başka yardım kuruluşlarından herhangi bir desteğiniz var mı?

Hayır, bugüne kadar devletten herhangi bir yardım almadık. Hep kendi başımızın çaresine baktık.

- 9) T.C. vatandaşlığı aldınız mı? Almadıysanız neden?

Evet aldım, benim eşim Türk Vatandaşı olduğu için vatandaşlık alabildim. Yani eş durumundan dolayı aldım.

- 10) Siz ve çocuklarınız, istediğiniz devlet okuluna ya da istediğiniz hastaneye gidebiliyor musunuz? Buralardan ücretsiz faydalanabiliyor musunuz?

Hayır tabi ki, ögle her istediğimiz okula veya hastaneye gidip her şeyden faydalanmıyoruz. Bazı şeyler ücretsiz ama yine de elde etmek çok zor.

- 11) Pandemi ile beraber hayatınızda neler değişti? Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

İşler daha da düzensiz oldu. Para kazanmada daha çok zorlanmaya başladık. Neyse ki bizim biraz birikimimiz vardı onunla geçiniyoruz.

- 12) Türkler sizce yardımsever mi? Size karşı bir ayrımcılık uygulandığını hissediyor musunuz?

Yani pek de değil. Ayrımcılığı bazen hissediyoruz, toplu taşımada, mesela havalimanında, devlet dairelerinde garip bakışlar ya da pek hoş olmayan tavırlar görüyoruz.

- 13) Savaş bitince kendi ülkenize döner misiniz? Başka bir ülkeye gitmek gibi bir düşünceniz var mı? Yoksa burada yaşamayı mı tercih edersiniz?

Savaş biterse kendi ülkeme dönmeyi kesinlikle tercih ederim.

1.5.2. Anket 2: Aala Mahmoud; Arap Dili Edebiyatı Öğretmeni

- 1) İstanbul'a ne zaman ve nasıl geldiniz? Aileniz nerede?

2016 yılında İstanbul'a geldim. Türkiye'ye yasadışı yollardan, kara yolu aracılığı ile kaçak olarak girdim. Ailem hala Suriye'de yaşıyor. Ben İstanbul'da yaşıyorum.

- 2) Burada nasıl yaşıyorsunuz; oturma izni ve ülkenizin kimliği ile mi yoksa T.C. vatandaşlığı ile mi?

Yok, vatandaşlık falan yok, geçici koruma ile kimliğim var, genelde bizim durumdakiler bu kimlik sayesinde burada yaşıyor.

- 3) Suriye'de ne iş yapıyordunuz? Burada geçiminizi ne ile sağlıyorsunuz? Kendi mesleğinizi yapabiliyor musunuz?

Ben öğretmenim, branşım da Arap Dili ve Edebiyatı. Burada kendi işimi yapamıyorum tabi, Türkçem biraz zayıf. Şimdilik Ambalaj fabrikasında çalışıyorum.

- 4) Buradaki hayatınızdan memnun musunuz? Türkiye dışında bir ülkeye gitmeye çalışıyor musunuz?

Yaşamak için başka bir ülkeye gitmek istemiyorum, ama fırsatım olursa seyahat için giderim.

- 5) Sosyalleşmek için ne yapar, nerelere gidersiniz? Yemek yemek ve eğlenmek için tercih ettiğiniz yerler nerelerdir?

Farklı yerlere gidiyorum, genellikle restoran ve kafelere giderim. En çok fatih bölgesinde takıldığım yerler var.

- 6) Türkiye'ye adapte olduğunuzu düşünüyor musunuz? Türkçe öğrenebildiniz mi; Türk vatandaşları ile iletişim kurabiliyor musunuz?

Evet, adapte olduğumu düşünüyorum, Türkçem neredeyse yüzde elli sayılır. Adaptasyon sorunum olmadığını düşünüyorum.

7) Savaşta birinci dereceden akrabanız ya da tanıdığınız birini kaybettiniz mi?

Yok, Allaha şükür kaybettiğim yakın akrabam olmadı.

8) Herhangi bir yerden yardım aldınız mı? Devletten ya da başka yardım kuruluşlarından herhangi bir desteğiniz var mı?

Evet, bizim mahallede belediyenin dağıttığı yemeklerden aldım.

9) T.C. vatandaşlığı aldınız mı? Almadıysanız neden?

Hayır, vatandaşlığım yok, ama almayı çok istiyorum. İnşallah sıra bana da gelir.

10) Siz ve çocuklarınız, istediğiniz devlet okuluna ya da istediğiniz hastaneye gidebiliyor musunuz? Buralardan ücretsiz faydalanabiliyor musunuz?

Evet, hastaneye gidebiliyoruz. Bugüne kadar çok önemli bir hastalığım olmadı ama muayeneye falan gittim.

11) Pandemi ile beraber hayatınızda neler değişti? Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

Virüs ile durum çok kötü oldu. Yarı yarıya düştü. Benim maaşım zaten çok iyi değildi, şimdi de borçlanmaya başladım.

12) Türkler sizce yardımsever mi? Size karşı bir ayrımcılık uygulandığını hissediyor musunuz?

Evet, aslında çok iyi insanlar ama bazen bize biraz değişik bakıyor, değişik davranıyorlar.

13) Savaş bitince kendi ülkenize döner misiniz? Başka bir ülkeye gitmek gibi bir düşünceniz var mı? Yoksa burada yaşamayı mı tercih edersiniz?

Tabi ki savaştan sonra kendi ülkeme dönmek istiyorum ancak o zaman ülkemde durum nasıl olacak bilmiyorum. Eğer gidecek bir evim olmazsa gitmenin bir anlamı olmaz, burada kalmayı seçebilirim.

1.5.3. Anket 3: Marwan Moustafa, İşçi

1) İstanbul'a ne zaman ve nasıl geldiniz? Aileniz nerede?

İstanbul'a 2013 yılında geldim. Öncüpınar sınır kapısından giriş yaptım. Ailem Suriye'de, onlar gelmedi.

2) Burada nasıl yaşıyorsunuz; oturma izni ve ülkenizin kimliği ile mi yoksa T.C. vatandaşlığı ile mi?

Geçici kimliğim vardı, şimdi o da iptal oldu, sadece Suriye pasaportum var. Resmi olarak kaçak sayılırım ama genelde bir sıkıntı olmuyor, büyük bir sorunla karşılaşmadım.

3) Suriye'de ne iş yapıyordunuz? Burada geçiminizi ne ile sağlıyorsunuz? Kendi mesleğinizi yapabiliyor musunuz?

Babamın Suriye'de tekstil fabrikası vardı. Benim de esas mesleğim tekstildi. Burada ne iş bulsam onu yapıyorum tabi, artık kendi işimi yapma şansım yok.

4) Buradaki hayatınızdan memnun musunuz? Türkiye dışında bir ülkeye gitmeye çalışıyor musunuz?

Türkiye'de yaşamaktan memnunun, sadece kimliğim gitti diye biraz zorluk çekiyorum. Ben daha önce Almanya'ya da gittim ama orada kalamadım. Oradaki insanlar Türkiye'dekiler gibi değil, oradaki hayat da buradaki gibi değil. Ben burayı daha çok sevdim, o yüzden döndüm, burada tanıdıklarım ve birkaç akrabam da var.

5) Sosyalleşmek için ne yapar, nerelere gidirsiniz? Yemek yemek ve eğlenmek için tercih ettiğiniz yerler nerelerdir?

Alışveriş merkezleri, restoran ve kafelere gitmeyi seviyorum. Şimdi pandemide gidemiyoruz ama normalde gittiğimiz birçok yer vardı.

6) Türkiye'ye adapte olduğunuzu düşünüyor musunuz? Türkçe öğrenebildiniz mi; Türk vatandaşları ile iletişim kurabiliyor musunuz?

Ben nerdeyse 10 yıldır buradayım. Alıştım, adapte olduğumu da düşünüyorum. Türkçem iyidir. Türklerle rahat iletişim kurabiliyorum, Türk arkadaşlarım da var.

7) Savaşta birinci dereceden akrabanız ya da tanıdığınız birini kaybettiniz mi?

Hayır, benim hiç birinci dereceden akrabam ölmedi, çoğu zaten savaşın başında çıktılar Suriye'den.

8) Herhangi bir yerden yardım aldınız mı? Devletten ya da başka yardım kuruluşlarından herhangi bir desteğiniz var mı?

Yok, ben sadece babamdan para desteği aldım. Onun dışında kimse bana yardım etmedi. Başkalarını bilemem ama bana herhangi bir yardım gelmedi.

9) T.C. vatandaşlığı aldınız mı? Almadıysanız neden?

Hayır alamadım, verseler alırım ama vermediler. Benim kimliğim bile yok, kaybettim kimliğimi.

10) Siz ve çocuklarınız, istediğiniz devlet okuluna ya da istediğiniz hastaneye gidebiliyor musunuz? Buralardan ücretsiz faydalanabiliyor musunuz?

Herkes gidiyor aslında ama benim kimliğim yok diye gidemiyorum. Daha önce gidiyordum ama şimdi sorun oluyor.

11) Pandemi ile beraber hayatınızda neler değişti? Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

Çok şey değişti. Eskiden az da olsa iş yapıyordum, şimdi hiçbir iş yapamıyorum. Aylardır evde otuyorum, sürekli borçla yaşıyorum.

12) Türkler, sizce yardımsever mi? Size karşı bir ayrımcılık uygulandığını hissediyor musunuz?

Bazen, her zaman değil. Bazılarında da ayrımcılık var tabi.

13) Savaş bitince kendi ülkenize döner misiniz? Başka bir ülkeye gitmek gibi bir düşünceniz var mı? Yoksa burada yaşamayı mı tercih edersiniz?

Hayır, gitmeyi ya da kendi ülkeme dönmeyi düşünmüyorum. Ben burada yaşamayı seviyorum. Gitmeyeceğim.

1.5.4. Anket 4: Muhammed Husseini; Transfermen-Seyahat Acentası

- 1) İstanbul'a ne zaman ve nasıl geldiniz? Aileniz nerede?
2015 yılında geldim İstanbul'a. Beyrut'tan İstanbul'a uçtum. Vizem vardı. Ailem gelmedi, onlar Şam'da kaldılar.
- 2) Burada nasıl yaşıyorsunuz; oturma izni ve ülkenizin kimliği ile mi yoksa T.C. vatandaşlığı ile mi?
Burada Turist ikameti ile kalıyorum. Onun dışında başka bir kimliğim yok.
- 3) Suriye'de ne iş yapıyordunuz? Burada geçiminizi ne ile sağlıyorsunuz? Kendi mesleğinizi yapabiliyor musunuz?
Gelmeden önce öğrenciydim. Burada Turizm sektöründe çalışıyorum. Kendi mesleğimi yapamam çünkü Üniversiteyi bitiremedim.
- 4) Buradaki hayatınızdan memnun musunuz? Türkiye dışında bir ülkeye gitmeye çalışıyor musunuz?
Ben aslında Avrupa'ya gitmek istiyorum, ama bunun bir yolunu bulamadım.
- 5) Sosyalleşmek için ne yapar, nerelere gidersiniz? Yemek yemek ve eğlenmek için tercih ettiğiniz yerler nerelerdir?
Her yere gidiyorum ve her yerde yemek yiyorum, bunda bir sorunum yok. İstanbul'da gidecek çok yer var. Çok da tanıdıklarım oldu.
- 6) Türkiye'ye adapte olduğunuzu düşünüyor musunuz? Türkçe öğrenebildiniz mi; Türk vatandaşları ile iletişim kurabiliyor musunuz?
Evet, Türkçeyi iyi konuşabiliyorum. Bu konuda bir sorun yaşamıyorum artık. Sürekli görüştüğüm konuştuğum Türk arkadaşlarım var. Ayrıca dışarda konuşmak zorunda olduğum insanlar da var.
- 7) Savaşta birinci dereceden akrabanızı ya da tanıdığınız birini kaybettiniz mi?
Evet, amcamı kaybettim savaşta, oturduğu binanın tepesine füze düşmüş. Binadakilerin birçoğu da ölmüş.
- 8) Herhangi bir yerden yardım aldınız mı? Devletten ya da başka yardım kuruluşlarından herhangi bir desteğiniz var mı?
Hayır, hiç kimseden hiçbir şey almıyorum, ben her şeyimi kendim yaptım.

9) T.C. vatandaşlığı aldınız mı? Almadıysanız neden?

Hayır, Türk vatandaşlığı alamadım, bildiğim kadarıyla bir sürü kuralı var, yani çok zor, ondan dolayı alamadım. Yoksa tabi ki isterim. Her şey daha kolay olurdu.

10) Siz ve çocuklarınız, istediğiniz devlet okuluna ya da istediğiniz hastaneye gidebiliyor musunuz? Buralardan ücretsiz faydalanabiliyor musunuz?

Hayır, tam olarak istediğimiz hastaneye ya da okula gidemiyoruz ama bazılarında gidebiliyoruz. Kısmen destek var ama her şey ücretsiz falan değil. Sınırlı şeyler yani.

11) Pandemi ile beraber hayatınızda neler değişti? Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

Pandemide daha da az para kazanıyorum tatbikî, hayat iyice zorlaştı benim için.

12) Türkler sizce yardımsever mi? Size karşı bir ayrımcılık uygulandığını hissediyor musunuz?

Bence Türkler iyi, bir sorun yaşamıyorum, yani çok ayrımcılık da yaşamadım ben.

13) Savaş bitince kendi ülkenize döner misiniz? Başka bir ülkeye gitmek gibi bir düşünceniz var mı? Yoksa burada yaşamayı mı tercih edersiniz?

Hayır, buraya asla geri dönmeyeceğim çünkü burada yeni bir hayat kurdum ve hayat çok kısa, hayatımı yeniden inşa etmek için zamanım var.

2. ÇEKİM SÜRECİ

Çekimler toplamda 15-16 günde gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışma bir tam günü kapsadığı için, tüm mekânlarda kişinin çekilmesine gayret edilmiştir.

Pandemi nedeniyle kısıtlansa da, mümkün olduğunca çekimler yapılmaya çalışılmıştır. Hayat hikayesi kısmında ‘flashback’ler kullanılarak Suriye’den savaş dönemine ait çekimler yapılmıştır. İstanbul’da çekim yapılan genel alanlar, Aksaray, Fatih, Esenyurt, Sultangazi ve Taksim olarak belirlenmiştir. Suriye’de belirlenen çekim mekânı ise Halep şehri olmuştur.

Savaş sonrası yıkılmış harabeye dönmüş şehir manzaraları, insanların neden kaçma ihtiyacı duyduğunu oldukça iyi anlatan göstergeler olmuştur. Televizyon haberlerinde ve internet ortamında buna benzer görüntülerin oldukça fazla miktarlarda yer almasına rağmen, İstanbulda Bir Öteki belgeselinde Halep’te yaşamını sürdürmeye çalışan Suriyeli bir görüntü yönetmenin yardımıyla oradaki son durum kaydedilmiştir.

3. YAPIM BÜTÇESİ

İstanbulda Bir Öteki prodüksiyon ve post-prodüksiyon masrafları ile yaklaşık 25.000 TL’lik bir harcamayla tamamlanmıştır.

Maliyet kalemleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Tablo 2). Bütçe çok daha yüksek olacak şekilde planlanmış olmasına rağmen çekim döneminin pandemiye denk gelmesi nedeniyle çalışmalar sınırlandırılmış ve özellikle İstanbul dışında yapılması tasarlanan bazı çekimler kaldırılmıştır.

Röportajlar, dış çekimler, insert çekimleri ve Suriye’deki çekimlerin hepsi toplamda 15-16 günde gerçekleştirilmiş, çalışmanın en uzun zaman alan bölümü kurgu aşaması olmuştur.

Tablo 2: Bütçede Yer alan Maliyet Kalemleri

AÇIKLAMA	
Prodüksiyon ekibi	7.000 TL
Ulaşım	3.000 TL
Yemek	3.000 TL
Ekipman	5.000 TL
Kurgu	7.000 TL
Toplam	25.000 TL

4. ÇEKİM SÜRECİ GÖRSELLERİ

NO	FOTOĞRAF	AÇIKLAMA
1		Abdulselam ile radyo çekimlerinden.
2		Abdulselam ile radyo çekimlerinden.
3		Pandemi döneminde Drone ile İstanbul çekimi.

4		Savaş sonrası Halep Çarşısı çekimleri.
5		Savaş sonrası Halep çekimleri.
6		Ercüment Akdeniz ile röportaj çekimlerinden.
7		Göçü temsilen kullanılan stok görüntülerden.

8		Aksaray- Yenikapı dolaylarında, mültecilerin yoğun olarak yaşadığı mahallenin sokak çekimlerinden.
9		Aksaray -Yenikapı dolaylarında, mültecilerin yoğun olarak yaşadığı mahallenin sokak çekimlerinden.
10		Musa Özüğurlu ile röportaj çekiminden.
11		İş insanı Bashir Kinana ile röportaj çekiminden.

12		Mültecileri temsilen kullanılan stok görüntülerinden.
13		Mültecileri temsilen kullanılan stok görüntülerinden.
14		İstanbul için kullanılan stok görüntülerinden.
15		Abdulselam'ın kendi evindeki çekimlerden.

16		Abdulsalam ile İstanbul'da, bir boğaz teknesinde yapılan çekimlerden.
17		İstanbul-Aksaray'da Suriyeli dükkânlarının yoğun olduğu bir bölgeden çekimler.
18		Aksaray- İstanbul Suriyelilerin işlettiği bir restorandan.
19		Aksaray- İstanbul Suriyelilerin işlettiği bir restorandan.

20		Aksaray- İstanbul Suriyelilerin işlettiği bir restorandan.
21		Mülteciler Derneği temsilcisi Ahmet Selman Özdemir ile yapılan röportajdan.
22		Mülteciler Derneği çekimlerinden. Sultangazi -İstanbul
23		Abdulselam ile Mısır çarşısı çekimlerinden. Eminönü-İstanbul

24		Abdulsalam ve arkadaşları kağıt oynarken, ev çekimlerinden.
25		Sıklıkla söz konusu olan Kızılay Kartı'nın bir görüntüsü.
26		Mülteciler Derneğinde bir projeden. Projenin Avrupa Birliği ile yapıldığına dair tabela.
27		Mülteciler Derneği çekimlerinden. Sultangazi -İstanbul

28		Mülteciler Derneği çekimlerinden. Sultangazi -İstanbul
29		Mülteciler Derneği çekimlerinden. Sultangazi -İstanbul
30		Abdulselam'ın evindeki çekimlerden.
31		Mülteciler Derneği çekimlerinden. Sultangazi -İstanbul

32		Abdulsalam ve arkadaşı, İstanbul çekimlerinden.
33		Abdulsalam'ın Suriyeli bir restorandaki çekimlerinden. Aksaray-İstanbul
34		Abdulsalam'ın Suriyeli bir restorandaki çekimlerinden. Aksaray-İstanbul
35		Fatih camisinden bir görüntü. İstanbul.

36		Fatih bölgesinde Suriyelilerin yoğun bulunduğu işlek bir cadde.
37		Aksaray-Fatih bölgesinde tamamen Suriye konsepti ile dekore edilen bir kafe.
38		Eminönü-İstanbul çekimlerinden.
39		İstanbul çekimlerinden. Aksaray Meydanı.

40		Abdulsalam ve bir arkadaşı ile işyerindeki çekimlerden.
41		Aksaray'ın arka sokaklarında Suriyeli bir baharat dükkânının çekimlerinden.
42		Aksaray'ın arka sokaklarında Suriyeli bir baharat dükkânının çekimlerinden.
43		Abdulsalam ile Eminönü çekimlerinden.

44	 A dark, low-key photograph showing the silhouettes of several people standing against a twilight sky. The figures are dark and indistinct, with only a few highlights visible on their heads and shoulders.	Göçmenlerin gece yürüyüşünü temsilen kullanılan stok görüntülerden.
45	 A man with a beard, wearing a blue polo shirt and jeans, is sitting on a rocky ledge overlooking the sea. The background shows a city skyline across the water under a clear sky.	Abdulsalam ile Zeytinburnu çekimlerinden.
46	 A man wearing a blue jacket and a white face mask is standing in a shop, looking at a display of Oreo cookies. Another person in a red shirt and mask is visible behind the counter.	Abdulsalam ile Aksaray çekimlerinden.
47	 A group of soldiers in full camouflage gear and helmets are marching in formation on a paved surface. They are carrying rifles and appear to be in motion.	Savaşı temsilen kullanılan stok asker görüntüsü.

48		Savaşı temsilen kullanılan stok savaş uçağı görüntüsü.
49		Suriye’de yapılan çekimlerden.
50		Suriye’de yapılan çekimlerden.
51		Suriye ile ilgili stok dron görüntülerinden.

52		Abdusselam ile sokak çekimlerinden.
53		Abdusselam ile Mahmutpaşa çekimlerinden.
54		Abdusselam ile Mahmutpaşa çekimlerinden.
55		Suriye ile ilgili stok drone görüntülerden.

56		Suriye ile ilgili stok dron görüntülerden.
57		Abdusselam ile İstanbul çekimlerinden.
58		Beyazıt-İstanbul çekimlerinden.
59		Fatih'te içinde Suriye tarzı bir ekmek tandırı olan restoran çekimlerinden.

60		Fatih'te içinde Suriye tarzı bir ekmek tandırı olan restoran çekimlerinden.
61		Fatih'te içinde Suriye tarzı bir ekmek tandırı olan restoran çekimlerinden.
62		Fatih ilçesinde Suriyeli bir tatlı dükkânının çekimlerinden.
63		Fatih ilçesinde Suriyeli bir tatlı dükkânının çekimlerinden.

64		Aksaray'da 'Şam Geceleri' adında bir restoranın dış çekimlerinden.
65		Röportaj çekimi hazırlıkları, kamera arkasından.
66		Röportaj çekimi hazırlıkları, kamera arkasından.
67		Röportaj çekimi hazırlıkları, kamera arkasından.

5. FİLMİN TEMASI

İstanbul’a gelen Suriyeli bir mülteci/ötekinin sıra dışı bir meslek icra ederken hayata tutunma çabasını anlatmaktadır.

6. SİNOPSİS

Arkadaşları ile birlikte yaşayan mülteci Abdulselam’ın sıradan bir günde evden işe gidişi, iş saatlerinde yaptıkları, iş çıkışında sosyal hayata nasıl karıştığıının hikayesi anlatılır. İçinde bulunduğu durum ve kısmen önceki hayatı üzerine sorgulama yapılır. Suriyeli mültecilerin İstanbul’da nasıl bir hayat yaşadıkları çeşitli gözlemlerle anlatılır.

Suriyeli bir iş adamı, ele alınan alanda çalışma yapmış uzman iki gazeteci ile röportajlar mülteci Abdulselam’ın gerçekliğini açıklama amaçlı kullanılır. Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ile yapılan röportajlar konunun daha iyi ve farklı boyutta anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

7. RÖPORTAJLAR

7.1. Ercüment Akdeniz

Ercüment Akdeniz 1972 yılında Malatya’da doğdu. Vartolu bir işçi ailesinin 5 çocuğundan biri olarak büyüyen Akdeniz, ilk ve orta öğretimini İskenderun’da tamamladı. İstanbul’da inşaat, matbaa ve tekstil iş kollarında çalıştı.

1991 yılında Marmara Üniversitesi Resim İş Eğitimi Bölümünü kazandı. Yükseköğreniminde gençlik mücadelesinde yer aldı. Emek Gençliği örgütlenmesinin yanı sıra Emek Partisi yönetimlerinde bulundu. Hayat Televizyonu çalışanları arasına katılan Akdeniz, sonrasında Günlük Evrensel gazetesinde haber müdürü oldu, köşe yazarlığı yaptı.

Uzun yıllar mülteciler ve göçmen emeği üzerine saha çalışmaları yaptı, haber ve makaleleri çeşitli gazete ve dergilerde yayınlandı. Sırasıyla;

“Suriye Savaşının Gölgesinde: Mülteci İşçiler” (2014),

“Ölüm Koridorundan Mülteci Pazarlığına: Sığınamayanlar”(2016) “En Güzel Şarkı” (2018) adlı kitapları yayınlandı.

Ayrıca gazetecilik kariyerinde Fişekçi Enstitüsü Çocuğun İnsan Hakları Ödülü, Halkevleri Hakikatin Peşinde Koşanlar Ödülü ve Musa Anter Gazetecilik Ödüllerine layık görüldü.¹¹

7.2. Musa ÖZUĞURLU

Gazeteci-Yazar olarak bu alandaki çalışmalarına 1994 yılında başladı. Çok sayıda radyo ve televizyon kanalının haber merkezlerinde editörlük, muhabirlik ve program sunuculuğu yaptı. 2010 yılında TRT Türk’ün Suriye temsilcisi olarak çalışmaya başladı. Suriye’de 2011’de başlayan süreci 2016 yılına kadar yerinde takip eden az sayıda yabancı gazeteciden biridir. İlgi alanı Suriye başta olmak üzere Ortadoğu’dur. Halen TELE 1’de hafta içi her sabah Türkiye ve dünya medyasının gündeme yaklaşımını yorumladığı “Gün Başlıyor” programını sunmaktadır.¹²

¹¹ Yazarın hayat bilgisi Evrensel.net sitesinden alınmıştır. Erişim Tarihi 01.08.2021

¹² Yazarın Hayat bilgisi gazeteduvar.com sitesinden alınmıştır. Erişim Tarihi 01.08.2021

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Filistinli şair Mahmud Derviş, *“Oralıyım. Buralıyım. Orada değilim, burada da değilim. İki adım var, kavuşup, ayrılan ve iki dilim var, hangisiyle rüya gördüğümü unuttuğum”* derken bu belgeselin kahramanı mülteci Abdulselam’ı, bir bakıma onun kimliğinde bir çok kentte ‘hem orada, hem burada ’olmayan ama bir trajedinin içinde yaşayan insanları anlatır.

Mülteciler, Suriye iç savaşının başladığı gün olan 15 Mart 2011 tarihinden bu yana, çatışmalar nedeniyle kayıplar vererek, evlerini işlerini, arkadaşlarını bırakarak Suriye’ye komşu olan ülkelere ve özellikle Türkiye’ye geldiler, büyük çoğunluğu İstanbul’a sığındı, zorunlu yaşamlarını sürdürmeye başladılar. Ancak hayat onlar için burada sanıldığı kadar kolay değildi, farklı kültür değerleriyle yaşamlarını sürdürmeyi kabullendiler.

Kuşkusuz çektikleri zorluklar, kurdukları yeni yaşam çeşitli hikaye, roman ya da kurmaca film için malzeme olmaya aday olacaktır. Onlar öncesinde ‘Türkiye’ye gidebilirim ‘her şey benim için iyi olacak ’diyordu, şimdilerde ise belki Avrupaya gidebilir miyim? diye kendine soruyor. Suriye’deki insani kriz yıllarını doldururken, mültecilerin hayatları daha dramatik bir hal almaktadır.

Bu belgesel film, Suriye’deki savaşın insanları evlerinden ettiği ve bir başka ülkede yeni bir hayat umudu aramaya mecbur kalan, çoğu dil, iletişimsizlik girdabındaki mülteci/öteki olarak adlandırılan bu insanlardan biri üzerinden yaşadıklarının, ortaya çıkan sonuçların bir bakıma aynası olmaya çalışıyor. Şüphesiz her şeyi anlatan bir belgesel düşüncesiyle yola çıkılmadığı için, mülteci/öteki bir kişinin dünyasına girerek onlar hakkında bildiklerimizi gözden geçirme, önyargılar ve sosyal medya aracılığıyla bilinçsizce edindiğimiz bilgilerin gerçekliğini sorgulama olanağını da yaratıyor. Kaldı ki bu belgeselin temel amacı sözü edilen bu konulardır.

Belgeselin çıkış noktasından araştırmaya ve çekimlere, kurguya film oluşurken en temel zorluk araya giren pandemi günleri ve bu sürecin etkileri olacaktır. Ancak engellere rağmen anlatılmak istenenler dikkat ve özenle aktarılmıştır. Ortaya çıkan sonuç ise, mülteciler üzerine anlatılacak hala çok şeyin olduğu gerçeğinin varlığıdır.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, E. (2014). *Mülteci İşçiler*. istanbul: Evrensel.
- Akdeniz, E. (2016). *Sığınamayanlar*. istanbul: Evrensel.
- Doğanay, Ü., & Çoban Keneş, H. (2016). Yazılı Basında Suriyeli Mülteciler : Ayrımcı Söylemlerin Rasyonel ve Duygusal Gerekçelerinin İnşaası. *Mülkiye Dergisi*, 143-184.
- Çay Sağlam, T., & Yaşar, M. (2017). Teoride, Pratikte ve Araştırmalarda Öteki ve Ötekileştirme. *Turkish Studies*).
- Göç İdaresi. (2020, Aralık 2020). *Göç İdaresi*. www.goc.gov.tr: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> adresinden alındı. Erişim Tarih 15.05.2021
- Geçici Korum Yönetmeliği*. (2020). www.resmigazete.gov.tr. adresinden alındı. Erişim Tarih 15.05.2021
- <https://encyclopedia.ushmm.org>. (2020, KASIM). *MÜLTECİLER*. OCAK 2020 tarihinde <https://encyclopedia.ushmm.org>: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/refugees-abridged-article> adresinden alındı. Erişim Tarih 21.05.2021
- <https://insamer.com/tr>. (2020). Türkiye'deki Filistin Diasporası. <https://insamer.com/tr>. Erişim Tarih 06.06.2021
- <https://www.britannica.com>. (2020, KASIM 2020). *Edict-of-Nantes*. <https://www.britannica.com>: <https://www.britannica.com/event/Edict-of-Nantes> adresinden alındı. Erişim Tarih 25.06.2021
- Kutay, U. (2016). *Kutay, Uğur*. İstanbul: Es yayınları.
- [mülteciler.org](http://multeciler.org). (tarih yok). *turkiyedeki-suriyeli-sayisi*. <https://multeciler.org.tr>: <https://multeciler.org.tr> adresinden alındı. Erişim Tarih 26.06.2021
- Nichols, B. (2017). *Belgesel Sinemaya Giriş*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

- Nichols, B. (2017). *Belgesel Sinemaya Giriş*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Onhan, M. E., & Güney, T. (2018). Yeniçeriliğin Kaldırılışı ve Sosyoekonomik Sonuçları. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 41-44.
- Sounders, D. (2014). *Belgeseller*. İstanbul: Kolektif yayıncılık.
- TÜRKİYE BURSLARI BURSLULUK İŞLEMLERİ YÖNERGESİ. (2020). <https://turkiyeburslari.gov.tr>. adresinden alındı. Erişim Tarih 28.06.2021
- TÜRKİYE BURSLARI BURSLULUK İŞLEMLERİ YÖNERGESİ. (2020). <https://turkiyeburslari.gov.tr/>. adresinden alındı. Erişim Tarih 28.06.2021
- Tuncer, F. F., & Zengin, M. (2020). Unutulan Göçmenler Ek Tutucular: Osmanlı Dönemi Suriye Bölgesinden Latin Amerika'ya Yapılan Göçler ve Etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13, 70.
- UN. (2020, Aralık). [www.un.org: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/desa-highlights-report-2019-2020-final.pdf](https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/desa-highlights-report-2019-2020-final.pdf). adresinden alındı. Erişim Tarih 29.06.2021
- www.amnesty.org.tr. (2020, Aralık 5). <https://www.amnesty.org.tr/icerik/turkiye-65-yil-once-imzalanan-cenevre-multeci-sozlesmesine-koydugu-sinirlamayi-kaldirmalidir>. Aralık 2020 tarihinde www.amnesty.org.tr. adresinden alındı. Erişim Tarih 29.06.2021
- www.malumatfurus.org. (2020). Erişim Tarih 15.07.2021
- www.mevzuat.gov.tr. (2020). MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ KANUNU: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.197.pdf> adresinden alındı. Erişim Tarih 15.07.2021
- www.multeciler.org.tr. (2020). Türkiye'deki Suriyeli Sayısı adresinden alındı. Erişim Tarih 15.07.2021
- www.multeciler.org.tr. (2020). Suriyelilerin Yaşadıkları Şehirlere Göre Nüfusa Oranları. www.multeciler.org.tr. adresinden alındı. Erişim Tarih 15.07.2021
- www.turkiyeburslari.gov.tr. (2020). TÜRKİYE BURSLARI BURSLULUK İŞLEMLERİ YÖNERGESİ. adresinden alındı. Erişim Tarih 16.07.2021

www.unhcr.org/tr/. (2020). www.unhcr.org/tr/. adresinden alındı. Erişim Tarih 18.07.2021

Yılmaz, A. (2014). *Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri* (Cilt 9). (L. a. Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Dü.) Ankara.

YÖNERGESİ, T. B. (2019, 04 17). *TÜRKİYE BURSLARI BURSLULUK İŞLEMLERİ YÖNERGESİ*. Aralık 2020 tarihinde turkiyeburslari.gov.tr/: <https://turkiyeburslari.gov.tr/> adresinden alındı. Erişim Tarih 18.07.2021

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2020). www.mevzuat.gov.tr. adresinden alındı. Erişim Tarih 20.07.2021

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun. (2003, 03 06). *Resmi Gazete / Kanun Numarası : 4817, 42(25040)*. Erişim Tarih 25.07.2021

YAREN, Ö. (2007). *AVRUPA GÖÇMEN SİNEMASI*. ANKARA.

Yaren, Ö. (2015). Göçmen Sinemasini Yeniden Yaratmak. *Moment Dergisi*, 216.

